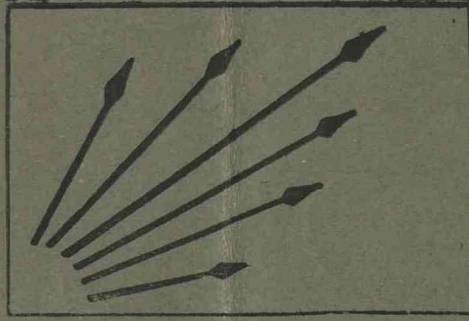

ORDU

Ordu Vilâyeti Halkevi Dergisi

İÇİNDEKİLER

Türk Tarihi	Sadri Us
Malazgirt	Halit Yalçın
Malazgirt (Şiir)	Hıfzı Topuz
Aybastı'lı İzzet Haznedar	Sıtkı Can
Çanakkale (Şiir)	Sıtkı Can
Mücrimler ve onların arkasından ağlıyanlar .	Mehmet Ali Sebük
Ağaç ve İnsan (Şiir)	Yekta Karamustafa
Meçhul bir Şâir, Âcizî	Murad Sükûti Karaca
20 inci asrın terbiye prensipleri	Halil Gürpınar
Mefkûre (Şiir)	A. Orhan Arıtan
Türklük fikri	Dr. Mustafa Hakkı Akansel
Değişen görüş (Şiir)	Selâhattin Kurtuluş
Er'e (Şiir)	A. Orhan Arıtan
Fındık kurdu	Huriye Genç
Köy kızı (Şiir)	Kemal Aksoy
Mehmetçik (Şiir)	Yekta Karamustafa
Evimiz çalışmaları	* * *

Evimiz Çalışmaları

Dil - Edebiyat şubesi

Efsanevi kahramanlıklarla millî tarihimize yazılmış bir şehamet ve hamaset destanı olan Çanakkale deniz zaferinin dönümyılı münasebetile 18 Mart cumartesi günü Evimiz salonunda bir tören hazırlanmış ve gün, taşıdığı mânâ ile uygun ve çok heyccanlı bir şekilde yaşatılmıştır.

Güzel Sanatlar

Bu şubemiz de, Çanakkale gününe hazırladığı bir konserle iştirak etmiş ve törene renk vermiştir.

Sosyal Yardım şubesi

Bu ay zarfında da 200 fakir yurda her gün sıcak yemek verilmiş, fakir ailelere giyecek ve yakacak dağıtılmış ve 20 fakir talebeye iskarpın yaptırılmıştır.

Hastabakım evimizde de fakir halkın ruccanen muayeneleri yapılmış ve ilâçları te nin edilmiştir.

Diğer şubelerimiz de kendi mevzuları dahilindeki çalışmalarına devam etmişlerdir.

İTİZAR

Resmî, mühim ve müstacel bazı işlerin makineleri meşgul etmesi, sayfaları bağlanmış olan Mecmuamızın altı gün gecikmesini mucip olmuştur. Okuyucularımızdan özür dileriz.

Süleyman Kazmaz'ın (Ülkü) mecmuasındaki tenkidi, elimize, mecmuamız basıya girdikten sonra geldiğinden, adı geçen yazının cevabını üçüncü sayımızda vereceğiz.

Mehmetçik

Avcunda sonsuzlaşır anayurt, zümrüt ülke,
O çelik parmakların gök kubbeye temeldir.
Yüzünde yağızlaşır o mânâlı tunç gölge,
Adın "Mehmetçik," diye bir cihana bedeldir...

Kızıl kanınla yazdın bin zafer destanını,
Tan yerini tül gibi sardın açık alnına.
Kâinatın bağrına çaktın Türk'ün şanını,
Göksünü kale yaptın yurdun sınırlarına...

Yekta Karamustafa

ORDU

Biz Türk'üz, Türkçü'yüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve lâakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçü'yüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız.

5/8/1942

Şükrü Saracoğlu

Cilt 1 — Sayı 2 Ordu Vilâyeti Halkevi Dergisidir. 19 Mart 1944

KONUŞMA :

Türk Tarihi

Vatan; Türk Milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserlerle yaşadığı—bugünkü siyasî sınırlarımız içindeki—kudsî yurttur. Vatan, hiç bir kayırt ve şartla ayrılık kabul etmez bir küldür.

Parti programı, Madde : 1

Geçenlerde, karıştırdığım bir mecmuanın sayfaları arasında yer alan bir yazı dikkat nazarımı üzerinde topladı. Burada Selçük Devleti, Osmanlı Devleti diye ayrı ayrı Türk Devletlerinden bahsediliyor, tarih de Selçük Tarihi, Osmanlı Tarihi diye başka başka devletlere ait tarihlermiş gibi mütalea olunuyordu. Bu mecmuanın müteakip sayısında da tekrarlanan ve hattâ üzerinde ısrarla durulan bu fikir, herhangi bir esasa istinat ettirilememektedir.

Bu yanlış fikrin zaman zaman gazete ve mecmua, sütunlarında yer alması Devlet, Millet ve Vatan mefhumlarının, dünün telâkkilerine göre mütalea edilmesinden ileri gelmektedir.

Tarihten çok önce büyük bir devlet kuran ve tarihi önüne katarak asırlara dayanan Türk Milleti, bir ve bütündür. Bu bütünün bugünkü fertleri, binlerce sene evvel bu devleti kuran cedlerinin kanını, harsını taşıyor ve onun tarihini yaşıyorlar. Millet aynı millet, devlet aynı devlettir. Yalnız burada değişen rejimler, devrilen de bu rejimlerin mümessili olan Hanedanlardır.

Şu halde ortada bir Göktürk Devleti, Uygur Devleti, Selçük Devleti veya Osmanlı Devleti diye bir takım ayrı devletler olmadığı gibi bu devletlere ait ayrı tarihler de yoktur. Bir bütün olan Türk Tarihini, Selçük Tarihi, Osmanlı Tarihi diye ayırmak da Türk Tarihine, Büyük Türk Birliğine karşı yapılan en büyük bir cinayettir.

Şeyhülislâm ve müverrih Hoca Saadetdin efendi tarafından yazılıp İtalyancaya da tercümesi yapılan ve Osmanlılığın başından İkinci Selim zamanına kadar olan hâdisatı anlatan iki ciltlik Tacüttevarih'in ortaya konulması iledir ki onaltıncı asra kadar bir bütün halinde yürüyen Türk Tarihi, o asırdan itibaren Osmanlı Tarihi çerçevesi içerisinde mütalea olunmağa başlanmıştır.

Fakat unutulmamalıdır ki bir Hanedan tarihini, bir Millet tarihi olarak örnek almak ve kabul etmek affedilemez bir hatadır. İşlenen bu cinayetin devamına, millî varlık ve millî birliğimize indirilmek istenen bu büyük yumruğa artık müsaade edilemez.

Tanrı Türk'ü yaşatsın .

SADRI US

Malazgirt

Halit Yalçın

Atlarının kuyruklarını, ölmeden, kendi ellerile bağladılar.. Tanrıya son yakarılarını yaparak hayvanlarına sıçradılar.. Kılıçlar çekildi.. Saflar kımıldadı... Başbuğlarının arkasından, ovayı kaplıyan toz bulutlarına gömülerek kuş gibi, rüzgâr gibi uzaklaştılar... Kendilerini bekliyen ölümün kucağına heyecanla atılırlarken, nal seslerine karışan "Tanrım, Türk'e zafer ver!..", âvâzeleri heybetle ufuklara doğru uzandı ve yavaş yavaş söndü...

Türk'lerin Anadolu içlerine doğru akması üzerine Bizanslar ciddi bir telaşa düştüler. Beliren ve gün geçtikçe artan bu tehlikeyi önlemek kaygusu ile Bizans İmparatoru büyük bir ordu topladı ve Türk'lerin üzerine yürüdü.

İmparatorun böyle muazzam bir ordu ile baskın yapmak üzere olduğunu haber alan Selçuk sülâlesinin ikinci padişahı Alp Aslan derhal kurultayı topladı. ve:

—Yüce kurultay!.. dedi, Bizans İmparatoru Romen Diyojen ikiyüz bin kişilik büyük bir ordu ile çok yakınımıza kadar gelmiş ve geçtiği yerlerde taş üstünde taş bırakmamıştır. Kılıçtan geçirilen masum Türk'lerin kanı hâlâ toprağa sızmaktadır. Kara bir emel peşinde koşan bu zalim hükümdar, beşikte bile canlı bir Türk bırakmamağa ahdetmiştir.

Bu Salip Ordusunu, yirmibin kahraman karşıyacacağız. Ölüm, hepimiz için muhakkaktır. Eğer biz yenersek masum

burnu kanamıyacaktır. Fakat o üstün gelirse kılıçtan geçmiyen kimse kalmıyacaktır. Kanım, canım Türk Milletine feda olsun..

Kurultay tereddüt etmeden kararını verdi:

—Ulu Tanrı'nın dileği, Yüce Milletin isteği "Türk Türesi,, ne uymaktır. Sıyrılan kılıçların önünde baş eğemeyiz. Biz, bizi bekliyen ölüme koşarken, Vezir Nizam-ül-Mülk de çocukları ve kadınları geri götürsün..

26 Ağustos 1071

sabahu.. Tan yeri kızarırken Türk Kahramanları, kefenimiz olsun diye ölmeden beyaz giydiler.. Savaş sonunda bağlayacak kimse kalmıyacaktır diye atlarının kuyruklarını, ölmeden, kendi elleriyle bağladılar.. Tanrı'ya son yakarılarını yaparak hayvanlarına sıçradılar.. Kılıçlar çekildi.. Saflar kımıldadı.. Yirmibin kahraman başbuğla-

rının arkasından, Malazgirt ovasını kaplıyan toz bulutlarına gömülerek kuş gibi, rüzgâr gibi uzaklaştılar.. Kendilerini bekliyen ölümün kucağına heyecanla atılırlarken, nal seslerine karışan "Tanrım, Türk'e zafer ver!..", avâzeleri heybetle ovanın üzerinde yayılarak ufuklara doğru uzandı ve yavaş yavaş söndü..

İkiyüz bin kişilik düşman ordusu ile yirmibin kişilik Türk Ordusunun Malazgirt ovasında karşılaşması çok heyecanlı oldu... Çetin bir savaş başladı... Ölümü

Türklerde, döğüş meydanında vururken şehit olanların atlarının kuyruklarını bağlamak âdetidir.

MALAZGİRT

Kocaman bir ova üstünde sabah olmadadır, Sıralanmış yine saf saf yüce bir ordu hazır!

Koşan at nalları hep yerleri tahrip ediyor, Yine Türk aslanı, Alp Aslan'ı takip ediyor!

Bu sefer karşıda düşman onun on misli kadar, Diyojen başta ve ardında bütün toplamalar!

Kararan gökleri tiz nârası Türk'ün deliyor; Kara tozlarda kılıç sesleri hep yükseliyor.

Ova, baştan başa al kanla kızıl lanmakta, Ve süvârilerin alnında zafer yanmakta!

O Bizans Ordusu mağlub-u perişan kaçıyor. Yine Türk Ordusu bir yepyeni âti açıyor!..

Hıfzı TOPUZ
(Çınaraltı)

Aybastı'lı İzzet Haznedar

[Üstat İbnülemin Mahmut Kemal İnal'a sonsuz saygılarımla]

Tıflı (1) ile kaleme aldıkları müşterekât, görüş, duyuş, benzetiş bakımından olgun, hayal yönünden renklidir.

İzzet, 1854 te Aybastı'da doğdu. 1927 de de ölmüştür. Mezarı doğduğu yeredir. Babası, (1239—1297) de ölen Osmsn Beydir. Dergâh-ı âli kapıcı başlıarındandır. Mezarı, Ordu İtfaiye binası karşısında olup sonradan kaldırılan kabristanda idi.

Osman Bey, Tokatlı İdiçzade Bayan Fatma ile evlenmiş kardeşi Ahmet Paşanın ölümünden sonra Çerhes hanımı almıştır(2).

Şair İzzet bu ikinci ailesinden doğmuştur.

Çocukluk hayatı, kendisinden 12 yaş büyük olan üvey hemşiresi Fitnat ile bir arada geçiyor (3). Bu yüzden İzzet'in yazılarında Fitnat'ın tesiri açık gözükmemektedir. Şair Tıflı ile tanışmış, ondan da faydalanmışsa da onun en büyük, en feyizli mürşidi Fitnat olmuştur. Teşbihler, mazmunlar... bir kalemde, bir kafadan çıkmış gibi:

Çerhes hanımdan Osman Beyin İz-

Devamı sayfa 11 de

(1) Bu şair hakkında fazla malumat almak isteyenler, Ordu Halkevi yayınları arasında yer alan "Ordu'lu Şair Tıflı" adındaki eserimize müracaat edebilirler.

(2) Çerhes hanım, Aybastı Şair Fitnat'ın annesidir. adı Emine'dir. Bu kayıt hiçbir eserde yoktur. Elimizde mevcut Haznedarlar'a ait silsilename ve İzzet Haznedar'ın şifahi ifadesiyle Edebiyat tarihimizin karanlık bir köşesi aydınlanmış oluyor.

Sayın üstat İbnülemin M. Kemal İnal Fitnat'ın babasını Haznedarazade vezir Abdullah Paşa olarak gösteriyorsa da bu tetkik bugün için değerini kaybetmiştir. Osmanlı Müellifleri, Meşahirünnisa sahiplerinin mütalaaları gerçektir. fitnat'ın babası Haznedar Ahmet paşadır. Osman Bey de övey babası oluyor. Araştırmamız bu sonuca vardı.

(3) Bu şair hakkında fazla bilgi edinmek isteyenler Ordu Halkevi yayınları arasında yer alan "Ordu'lu Şair Fitnat", adındaki eserimize başvurabilirler.

Ordu ilinin kültür tarihi incelen-dikçe çeşit çeşit vesikalar elde ediliyor, yeni varlıklar meydana çıkıyor, unutulmuş değerler hayat buluyor. İşte İzzet Haznedar da buulardan biridir. Şiirlerini oğlundan başka bilen bulunmayan bu bahitsiz fani şöhrete tapmamış, gösterişe değer vermemiş, yaşadığı muhitin basitliği içinde eriyip gitmiş ve nihayet bir hiç olmuştur. Halbuki o, renkli ve orijinal hayallariyle edebiyat tarihimize yer alabilecek simalardan biridir.

İzzet, bir divan şairidir. Şiirleri ifade, zevk, mazuun bakımından dünkülerle yanyana, başbaşa yürüyebilecek bir olgunluk taşır. Aruzun "Failâtün, failâtün, failâtün, failâtün,, cüz'i ile "feilâtün (failâtün), feilâtün, feilâtün, feilün (fa'lün)... gibi muttarit ölçülerini kullanmış, ünlü birçok divan şairlerimiz gibi imale ve zihafırlardan kurtulamamıştır.

Heceyi ihmal etmiş değildir. (6+5) ile yazdığı parça bu sahanın kusursuz örneklerinden biridir. Ordu'lu Şair

kendilerine eş yapan Türk Kahramanları durmadan kılıç sallıyor, her kılıç darbesi düşmanı yere seriyordu. Bir aralık Bizans Ordusunda çaçpışan Uz ve Peçenek Türkleri, karşılarındaki ordunun ırktaşları olduğunu anlayınca, taşıdıkları kan icabı, derhal Türk Ordusunun safları arasına karışarak vuruşnağa başladılar...

Gün çekilirken, zalim hükümdar esir edildi.. İkiyüzbin kişilik düşman ordusu, savaş meydanını, muzaffer Türk Ordusuna bıraktı.. Tarih, yine, yirmibin Türk kılıcına baş eğdi.

26 Ağustos 1071 günü kanlı bir savaş seyreden güneş karşı sırtların arkasına devrilirken, Türk Tarihinde de şanlı bir yaprak daha çevriliyordu.

Halit Yalçın

Çanakkale

*Yumruklar süngü oldu, Mehmetçik orda kale,
Aşılmıyan geçittir tarihte Çanakkale...*

*Her karış toprağında bu ulusun kanı var,
Ölmeyi bilenlerin acunda vatanı var.*

*Dünyayı yenenleri orda getirdik dize;
Çanakkale savaşı zafer değil, mucize.*

*Ölüm yağdırdı gökler, ufuklar ateş oldu,
Siperlerde her bir er kasırgaya eş oldu.*

*Cehennemdi her taraf, fakat başlar yine dik,
Her engeli deviren şaha kalkan bir seldik.*

*Bir hârika her nefer, adsız birer kahraman,
Orda çarptı nabzımız, bir katbdi sanki vatan.*

*Göğüsler granitse, kollar çelik muhakkak,
Türk'ü anlamıyana mezar oldu bu toprak.*

*Yumruklar süngü oldu, Mehmetçik orda kale,
Aşılmıyan geçittir tarihte Çanakkale.*

İtke Can

Hukukçu gözü ile:

MEMLEKET Kriminolojisi

(Mücrimler ve onların arkasından ağılayanlar)

Yazan :

M. Ali Sebük

Ordu C. Müddeiumumisi

Plân:

1— Mücrim ve ceza. 2— Cezanın gayesi. (A. İntikam, B. İbreti-müessire, C. Terbiye ve ıslâh) 3— Mücrimlerin tasnifi. 4 — Mücrimlerin aileleri. 5— Islâhta şahsî metotlarımız. 6— Mücrimlerin çocukları.

—Geçen sayının devamı—

Ceza infaz sisteminde fiili rolü olan bir müddeiumumi sıfatile, bütün bu meselelere cevap verebilmeliyiz. Zira mücrimi ele almış ve onu cemiyete kazandırmak zihniyetile ortaya çıkmış olan yeni kriminoloji ilmi ve onun zihniyeti bize bunu emrediyor.

6— Mahkûmların çocukları :

Ordu Cezaevindeki mahkûm kadınlara ait koğusları ziyaret edenler, orada sarı benizli ve yarı çıplak çocuklarını göğüslerine basarak duran bazı kadınlara rastgeliyorlar. Kucaklarında çocuklarını tutan bu kadınlardan bazı- larının hiç gelen gideni yoktur. Kendilerine verdiğimiz gıdadan alacakları zayıf kalori, çocuklarının maddi hayatını dahi temine kifayet eder mi? cnun kifayet etmediği, çocukların sıska vücutlarından ve sararmış yüzlerinden besbelli değil mi? Doktorlara sorarsak, bu çocukların bu vaziyette bir dakika içerde kalmaları fennen mahzurludur.

Bu çocukların anaları, ağır veya hafif bir takım cürümlerin failidir. O başka meeele. Fakat kucakta tutulan bu zavallı mahluklar, hangi cürmün cezasını çekmek için, analarının hayatına ortak olarak bu dört duvar arasında yaşıyorlar?

Bunlara bir süt anası bulmak veya hayır sever bir kadına ve bir aileye

teslim etmek hususundaki bütün gayret ve teşebbüslerim neticesiz kalmıştır. Nihayet erkekler tarafında cezasını çeken bir mahkûmun köyündeki karısı bunlara yardım elini uzattı ve bu suretle bunlardan bir kısmının gıdasızlık ve havasızlık yüzünden kayıplarının önüne geçebildim.

Bu vaziyet, mahkûma ve onun çocuklarına acıyarak yardım elimizi uzatacak derecede olgunlaştığımız zamana kadar devam edecektir.

Yine cezaevine yakın semtlerde, pejmurde kıyafetleri ve serseri halleri- le herkesin nazarı dikkatini celp eden bir kısım çocuklar da, mahkûmların çocuklarıdır. Ana ve babaları, beş on adım ötedeki cezaevinde yatmaktadır.

Bu çocuklardan bir kısmı alenen dilenmektedir. Diğerleri ise bu yolu tutmamak için son kuvvetlerini harcıyorlar.

Bunlar da, kötü bir zihniyetin kurbanıdır. Kendilerine katilin oğlu, hırsızın kızı deniyor. Yüzlerine karşı savurulan bu sözler, alın teri dökerek hayatlarını kazanmak için muhtaç oldukları kuvvet ve cesaretlerini kırıyor. Bunları bekliyen hazin akibetleri kes- dirmek müşkül değildir.

Eğer Orduda, bunların istikbalini koruyacak himaye müesseseleri veya

hayır sever şahsiyetler mevcut olsa idi her şey yoluna girerdi.

Komşumuz Giresunun bu kabil çocukları; oradaki mes'ut zihniyetin yarattığı müessesede himaye edilmektedir. Kıymetli arkadaşım Müddeiumumi Nafiz Yamanoglu'nun şuurlu başkanlığı altında çalışan Giresun çocuk esirgeme kurumu, oradaki muavenete muhtaç bütün çocukların taliini değiştirmiş bulunmaktadır. Bu kurumun en başta gelen azası Bay Hasan Feridun'dur. Servetini seve seve bu uğurda harcamakta ve muhitinin minnettarlığına hak kazanmaktadır.

Yıl başından bir kaç gün evvel bu kurum için yapılan teberruğ miktarını söylersem, herkesin hayretini mucip olacaktır. Giresunun kıymetli Valisi İbrahim Bozkurt'un teşebbüsü ile idare edilen teberruğ listesi, hatırımda kaldığına göre 13000 lira ile kapatılmıştır.

Giresunu ziyaret ettiğim zaman Ordudaki bu alâkasızlıktan dolayı kendilerine şikâyet eylemiştim. Fakat muavenetlerini bu kadar sur'atla bize de teşmil etmek nezaketinde bulunacaklarını doğrusu tahmin etmemiştim. Yeni aldığım şu sevindirici mektup, bu lütfkârlığın canlı bir ifadesidir:

Ordu C. Müddeiumumiliğine

Giresun Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından iase ve ibate edilmek üzere Çocuk Esirgeme Merkezine beş nüfus yetim ve yoksul çocuğun gönderilmesini rica etmeğe karar verdik. Bu ricamızın lütfen kabulile hakikaten himaye ve muhafazaya ihtiyacı olanlardan beş çocuğun tefrik ettirilerek gönderilmesine yüksek müsaadenizi dileriz. Saygılarımızla.

Kurum âzasından
Hasan Feridun

Bu insanca yardım ve alâka zihniyetinden dolayı kendilerine çok minnettar ve müteşekkirim. Orduda hiç bir müessese ve şahsın kendilerine yardım elini uzatmadığı beş mahkûm çocuğunu Giresuna göndererek onları bu günkü müşkül durumdan kurtaracağım. Bu çocukların babaları, ceza evinden

çıkararak hüriyete kavuştukları zaman, cemiyetin sayesinde cürüm muhitine düşmekten kurtarılmış olan yavrularına kavuşacak ve o cemiyete minnettar olacaklardır. Eski mücrimleri tekrar cemiyet aleyhine dönmekten alıkoyacak bundan daha kuvvetli âmil tasavvur edilebilir mi?

Götülüyor ki mahkûmların aile ve çocuklarıyla uğraşmak, bizzat o mahkûmların ıslâh ve terbiyesile meşgul olmaları daha zordur. Zira ne de olsa elimizde bir infaz müessesesi ve bir kadro mevcuttur. O resmî müessese ve kadro ile bu gayemize ulaşmak için gayret sarf edebiliriz. Fakat mücrimlerin aile ve çocuklarıyla meşgul olacak bir müessese ve bir personel kadrosu mevcut değildir. Bütün iş cemiyete düşmektedir. O cemiyet de bu vazifesini ifa etmezse elimiz böğrümüzde kalır. Ordu ceza evindeki mahkûmlar, bu cemiyetin adamlarıdır. Onların aile ve çocukları da o cemiyete emanet edilmiştir. Bu itibarla onları manen ve maddeten kurtararak cemiyete kazandırdığımız gün, bu işte emeği geçmiş iyi yürekli insanlar da vicdanlarından en büyük mukâfatlarını almış olacaktır.

Çok sevdiğim güzel Ordu ve onun

Giresun
Çocuk Esirgeme Kurumu R.
Müddeiumumi
Nafiz Yamanoglu

çalışkan ve nezih halkının, kendi sine-sinden çıkmış olan insanlarına ve onların aile ve çocuklarına karşı daha müsait ve anlayışlı bir zihniyet taşıyacağına ve elinden gelen yardımı esirgemeceğine inanıyorum. Zira düşkünlere yardım, büyük milletimizin karakteri icabıdır.

Ağaç ve İnsan

Ağacı kiskanırım,

Ömründe her yıl açar

Bir bahâr.

Ağaca imrenirim:

Gövdesine, dalına.

Serpilir ve yeşerir, o salına salına

İnsan ömrü öyle mi; genç, orta, ihtiyar,

Bir yel gibi geçiyor dört mevsimde bir bahâr.

Gökyüzü, yıldızlar, ay, çiçek

renkler, böcekler

Çağın geçtimi, artık sana gülmiyecekler

Öyle, insanoğluna tabiat cömert değil,

ömür bir kır karısı oynak, kaypak...

mert değil.

Kucakta bir lâhzacık, tadverip sıyrılıyor,

Sonra başka bağırda tutuşuyor, soluyor.

Ağaca imrenirim:

Gece bir salıncaktır kuşlara her dal ucu,

Gölgesinde serinler bağı yanan her yolcu.

Güler insanoğlunun aczine, levent çınar,

O göklerle konuşur, dolunaya fısıldar.

Dallarda şehriyârın yapar ateş böcekleri,

Yapraklarda, alevdir onların gözbebekleri,

Onlar aldatmazlar, sevişirler rıyasız,

Lisanları hecesiz, aşkları muammâsız

Nâme yazmazlar hiç, cânân, ağuşuvîsâl deyu

Düzenbazlık bilmezler, onlar ezelden beru..

Yekta Karamustafa

Meçhul Bir Şâir ÂCİZİ

Murad Sükûtî Karaca

Onbeşinci asır şâirlerinden Aksaray'lı Yusuf Hakiki'nin eserleri üzerinde araştırmalar yapıyordum. Hakiki'nin son uykusunu uyuduğu türbesinin bir köşesine yığılmış el yazma kitap yaprakları gözüme ilişti. Türbenin altından geçmekte olan çayın meydana getirdiği rütubetin tesiriyle bu yaprakların çoğu okunamayacak bir hale gelmişlerdi. Bunlar arasından Hakiki babanın (Muhabbetname) isimli eserinin bir kısmıyla Âcizî mahlûslu bir şâirin yazıları dikkat nazarıma çekti. Âcizî'ye ait yaprakları bir bir derledim. Ne yazık ki tamamı bir eser elde edemedim. Yazıları, Âcizî'nin samimi ve mistik bir şâir olduğunu gösteriyor. Fakat hüviyeti meçhul. Âcizî kimdir? Nerelidir? Eserlerini elde ettiğimiz Aksaraydan mıdır? Hangi yıllarda yaşamıştır? Ne gibi eserler bırakmıştır? Bu soruları gün görmüş ve bilgin Aksaraylılara sordum. Soruklarım bu hususta tek bir kelime dahi bilmediklerini esefle söylediler. Gözlerime ilişen tezkerelerini karıştırdım. Onlarda da aradığım izi bulamadım. Sadettin Nüzhet'in (Türk Şâirleri) isimli eserine baş vurdum. Bu kıymetli eserin (A) harfi bölümünde (Âcizî) ve (Aczî ağa) namlarında iki şâir gördüm. Eserin müellifi bunlardan Âcizî'nin hüviyetini bilmediğini ve Üniversite kütüphanesindeki 1024 numaralı mecmuada iki yazısını gördüğünü kaydeder. Nüzhet beyin eserine kaydettiği bu iki yazı, dil ve şekil bakımından, bizim yazılarını elde ettiğimiz Âcizî'nin yazılarına hiç benzemiyor. Bunun Âcizî mahlûslu başka bir şâir olduğu anlaşılmaktadır.

(Aczî ağa) ise, ondokuzuncu asır şâirlerindendir. Bu da bizim aradığı-

mız Âcizî değildir.

Araştırmalarımızın sonunda : yaparak yığınları arasından yazılarını derlediğimiz Âcizî meçhul bir şâir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu meçhul şâir hakkında mevcut kaynaklarda bir iz bulamayınca, Âcizî'nin hüviyetini kendi yazıları arasında aramağa koyulduk.

Şâirin yazıları içinde şöyle bir kıt'a vardır:

İbnî şeyh Ahmet Acizem
Günahkârem abdinizem
Duanıza muntazirem
Kılın o nurlu duanı

Bu kıt'ada, Âcizî bize babasının Şeyh Ahmet olduğunu açıklamaktadır. Bu Şeyh Ahmet kimdir? O da şâir midir?

Şâirin bir devriyesinin şu mısralarından da, şeyhinin adını, pirine kaç yaşında gönül bağladığını öğrenmekteyiz:

Bu cümle yerleri düzen
Çıhban gökleri gezen
Zerrem ilen dengizleri
Mevce salup mestedenim

Ondaki eleste idim
Hak mana in'âm eyledi
Uş bu cihan hiç yoh iken
Hak ile cevân edenim

Hak mana in'âm eyledi
Ademe kıl nazar didi
Adem atanın balçığın
Elim ile yoğuranım

Bende bir şahs adım Ali
Bana himmet merdan Ali
Himmet ilen içtim ağı
Duruban devran edenim

Gelmeyüptür gelmeyesi
Hoca Yusuf Mısri gimî
Hem Mısırdâ hamam tutan
Hem munda cum'a kılanım

Ali munu dir size
Yusufi Mısıryim bugün
Çoh zamanın ölüsünü
Duam ile dirildenim

Hoca Yusufi Mısırye
Niçin ikrar vermeyesen
Bir demde yüz tuhfe gimî
Men ana canım verenim

Men de Ali dizmariyim
Hoca Yusufun kuluyim
On iki yaşımda idim
Hocaya özüm salanım

Ali bu sözü ki didin
Hak sırrıdır söyledüğün
Men neyim ki nesnem ola
Hoca Yusuf'tan alanım

Gel sen bu kapudan dilen
Küfri koyup dine giren
On altı ile hoca ilen
O dağda hayran olanım
Hayranlıktan inen giden
Zülfün tene libas iden
Resulin hırkasın giyen
O yerden çıhıp gidenim

Şâirin şeyhi Hoca Yusufi Mısri ve öz adı da Ali imiş. Fakat hakkında bu kadar takdîrkâr sözler sarfettiği ve kendisine karşı derin hayranlık duyduğu, Mısırlı hoca Yusuf kimdir? Bilmiyoruz. Bu hususta da bir çok araştırma ve soruşturmalar yaptık. Hiç bir bilgi elde edemedik. Aceba Âcizî gibi bir şâir yetiştiren, bu Mısırlı Hoca da şâir miydi?

Âcizî'nin, halk edebiyatımızın özerli bir bölümü olan tekke edebiyatı şâirlerinden olduğunu görüyoruz. O da, yoldaşları gibi inanış ve anlayışlarının halkta istediği izi bırakabilmesi için halk dilini kullanmıştır. Kafiye ve vezin kaygısı duymamıştır. Yazılarından onun da tekke edebiyatının ünlü şahsiyetleri gibi mükemmel bir medrese tahsili gördüğü anlaşılıyor. Fırsat buldukça Hazreti Ali'ye karşı

olan muhabbetini coşkun bir eda ile ifade eylemektedir. Bu ifadeleri de şâirin sünnî sofilerden olduğunu gösteriyor. Şâir, tamamını derliemediğimiz eserini Azerî lehçesiyle kaleme almıştır. Bu eser, (Nuri pâki Muhammet salâvat), (Nuri Mustafa salâvat) (Seyyidi kâinat salâvat) namlarında bir çok bölümlere ayrılmış destanlar halindedir. Şekil bakımından basittir. Redife çok önem verilmiştir. En çok hece vezni kullanılmıştır. Bu yazılar, aynı zamanda, bugün bir çoğu unutulmuş olan öztürkçe sözlerimizle süslenmiştir. Şâir, (İrşat etti) demiyor. (İndedi) diyor. (Günahlarını) demiyor (Yazuklarını) diyor. Âcizî de sık sık tesadüf ettiğimiz bu gibi türkçe kelimeler, bize büyük Türk Şâiri Sultan Veled'i hatırlatıyor. Bu öz şâirimizin eserlerinde de Âcizî'nin kullandığı öz kelimelerimiz mebzulen mevcuttur.

Âcizî, kâh şeriatın esaslarını mistik bir ruhla terennüm edip, dinin hakiki yollarını halka göstermek emeliyle halk dilinden hikmetler vücade getirmiştir.

Dünü günü zikredersin
Dünyalığın fikredersin
Daim nefsini öğersin
Hakkı anmaz dilin senin

Bed işlerini dişare at
Olmayasin orada mat
Yimağ içmağ ve shehevât
Ha budur hayalın senin

Nefis kazasın kılmadın
Dünyadan el silmedin
Hakkı, batılı bilmedin
Adem simalu divar

O, din adamıdır. Fakat kuru bir şeriatçı değil. Gösterişe sapan Fâkihleri iğnelemekten kendini alamıyor.

Görmez anı perdelü göz
İbret alır işidin söz
Kuran Ayet Tefsir Hadis
Söyler o dilden görürüm

(Devamı gelecek sayıda)

20 inci Asrın Başlıca Terbiye prensipleri

Halil Gürpınar
Ordu İlköğretim Müfettişi

(Geçen sayının devamı)

Bu içtimai terbiyecilerin en çok önem verip üzerinde ısrarla durdukları bir mesele de şudur: İzaha çalıştığımız veçhile, asrımızdaki büyük inkı-lâplar yaşama şartlarını güçleştirdi. Bu sebeple insanlar maddeye lüzumundan çok kıymet vermeye başladılar. Maddeye fazla kıymet verilince ide'ye yani manevî kıymetlere ikinci derecede yer verildiği anlaşılır. Cemiyetin manevî kıymetleri ikinci derecede yer alırsa hayat yıkılıyor demektir. Zira: Bir cemiyette maddî kıymetlerin en ön plâna geçmesi o cemiyette bir takım ide-alsız çok zengin ve çok fakirlerin türemesini, çok zengin ve çok fakirlerin çoğalmasında, o cemiyette sefalet ve sefaletin artmasını, sefalet ve sefalet de ahlâksızlığı, ahlâksızlık da o cemiyetin yıkılmasını intaç eder.

Esas gaye cemiyetin manevî kıymetlere ve manevî kıymetlerin de cemiyete kavuşmasıdır. İnsanların fânî esaslara saplanması ve maddeye fazla kıymet vermesi içtimai bağların gevşediğini gösterir. Bu hâl cemiyeti uçuruma sürükler. Boğaz, içki, şehvet, rüşvet, süs ve saire bunlar hep Materyalizm'in tabii neticeleridir. İnsanlar bu halde devam ederek bir ideye bağlanmazlarsa yani içtimai bağlar kuvvetlenmezse az zamanda inhilâl vuku bulacak fert ve cemiyetler arasında son derece bir ziddiyet olacaktır. Beşeriyet fânî esaslara giderse sathileşerek ahlâkî ve içtimai kıymetlerden uzaklaşır.

İnsan yalnız para kazanmak, madeten rahat yaşamak için yaşamaz. Bunlar hayatta ancak yardımcı motiflerdir. Bunların hepsi manevî hayata bağlanmalıdır. Manevî hayatta en mühim şey, içtimai ve ahlâkî kıymetlerin

inkışafıdır.

Esas terbiyenin vazifesi: İnsanı iş vasıtasile işe, içtimai hayat vasıtasile hayata, içtimai terbiye vasıtasile de içtimai ve terbiyevî faaliyete alıştırmaktır. İnsanlarda içtimai meselelere karşı muhakkak derunî bir istek olmalıdır. Bu olmazsa bilhassa buhranlı zamanlarda içtimai facialar kendini gösterir. Normal zamanlarda ahlâklılık olmak güç değildir. Hüner içtimai fırtınalarda karakterini muhafaza edebilmektir.

Mektepler yalnız vazifesini yapan memur değil, mesuliyet hissini taşıyan her zaman ve her yerde doğruluktan ayrılmayan, cemiyetin bütün haz ve elemelerine iştirak edebilecek ve cemiyete faydalı olacak müteşebbis insanlar yetiştirmelidir.

Gene bunlara göre; insan hayatında iki esaslı vasıf vardır. Ferdin kendi şahsî temayülleri ve ameli gayeleridir. Bu bakımdan insanlar hayvanlara çok yakındırlar. Yemek, içmek, cinsiyet meseleleri ilâ gibi.

Fakat yaradılışımız itibarıyla bunun üstüne çıkmak bunun üstünde yeni bir hayat tasavvur etmemiz lâzımdır ki bu hayata manevî hayat diyoruz.

İnsan ancak bu hayata dâhınca hayvanlıktan ayrılır. Ve onun üstüne çıkar. İnsan tabii temayülleri ile mütemadiyen mücadele halindedir. Bu mücadelede nefsinize hâkim olarak galip çıkarsak manevî hayata yükseliriz.

Şüphesiz insan için maddî nefaha da lüzum vardır. Fakat hayatın mahiyeti bütün bundan ibaret zannedilirse her şey basitlik ve sathiliğe müncer olur. Madde hayatın gayesi değil ancak vasıtası olmalıdır.

Hiç bir zaman hayat tek cepheli

zet'ten başka Haydar, Leylâ, Huriye adında çocukları olmuşsa da hiçbirinde şiire karşı bir meyil, bir kabiliyet görülememiştir (4)

İzzet'in tahsili hususidir. Arapça, Farsca'ya derin vukufu, şiirlerindeki kudretten anlaşılmaktadır.

İzzet, Acara muhacirlerinden olup Beyaz Mollaoğulları diye anılan Medet Beyin kızı ile evlenmiş, Şehsuyar, İhsan, Ziya adında üç erkek, Melek, Fitnat adında iki kızı olmuştur. Yalnız hayatta olanlar Şahsuvar ve Fitnat'tır. Kızına Fitnat ismi veren İzzet, Ovey hemşiresine karşı duyduğu sevgi ve bağlılığı açıklamaktadır.

İzzet'in elyazısı ile yazılmış bir iki şiirini bulabıldım. Yazısı, oldukça, okunaklıdır. Aşağıdaki şiirler Oğlu Şahsuvar'ın hafızasında yaşayanlardır. Şahsuvar'la tanışmamış olsaydım İzzet Haznedar'ı bize kim duyuracaktı. Ne Saklı hazinelerimiz var! Şöhrete, adının yayılmasına değer vermiyenleri zaman yok ediyor. Gerçekten kıymet olanların unutulması ne kadar hazin! Bu gibileri diriltmek hem bir zevk, hem de bir ödevdir.

(4) Bu malumat B. Şehsuvar'dan alınmıştır.

görüp mütalea etmemelidir. Bir taraflı kültür ve görüş her zaman için tehlikeli ve zararlıdır. Bu prensipleri ortaya atan bu içtimai terbiyeciler:

1) Her şeyi tabii hadiselerle izaha çalışan Naturalizm'e,

2) Tefekkürün yardımı ile hakikati bulmaya çalışan Zihniyetçiliğe,

3) Her şeyi hakikî zevkte arayan Estetizm'e,

4) Yalnız iradeye yer veren Volantarizm'e,

5) Yalnız faideye istinat eden Pragmatizm'e teker teker muarızdırlar. Fakat kendi sistemleri bütün bunları içinde taşır. Yalnız bunların tek beşine alınmasına ve hayatın sathî olarak bir cepheden mütaleasına muarızdırlar. Bunların ilim ve felsefeleri hayat ve tecrübeye istinat ettiği için aynı zamanda Realisttirler. Halil Gürpınar

İzzet'ten parçalar:

Can u dilden müptelâyım bir gözû mestaneye
Yok tahammül ruz u şep el sunmasam peymaneye
Bağ-ı aşkta mürge şeydayı ben öğrettim ezal
Bülbüle feryad-ı zarı suzişi pervaneye
Kasr-ı dilde şakların tasvir-i hüsnün levhasın
Sanki bir suret asılmış gibi bir büthaneye
Sarf etme ey vâiz nush u pentten fariğ ol
Tesir eylemez nasihat ben gibi divaneye
Akibet azmedince İzzet adem sahrasına
Yadikâr olsun bu şirim meclis-i rindareye

Bir başkası :

Bigün emriyle cihanı mağmur âbadan eden
Bir feyekûniyle sensin yine viran eden
Bu ne hikmettir verip kavm-ı yezid'e fırsatı
Ehlî beyti Kerbelâ'da hâkle yeâsan eden
Yakmadın İbrahim'i çün kudretin izhar için
Nar-ı Nemrud'u muhavvel eyleyip gülşan eden
Aşk-ı Leyla bir vesiledir heman uşakına
Sensin Ol Mecnun'u sahralarda sergerdan eden
Hikmetin esrarına ermez akıllar ya ilâh
Kimini aşkınla dilhun; kimini giryan eden
Haşredek dağlar yanar arz-ı cennalinden senin
Tur-ı hikmette nice Musa'ları hayran edeu

Tıflı ile müsterekâtı:

- T. Mey-i lâlin ile mestane de olsam yeridir
Ruz-ı şep sakın-i meyhanede olsam yeridir
- İ. Ser-i küyun bana firdevs gibi âlâ görünür
Kurb-ı yar olsa da virane de olsam yeridir
- T. Aşk-ı esrar-ı beliganesinin şarhı için
Turre-i zülfüne bir şane de olsam yeridir
- İ. Âfetim hasretinle mahv-ı vücut etmek için
Şem-i ruhsarına pervane de olsam yeridir

Hece ile yazılmış başka bir parçası:

Ben derd-i serime ararken derman
Gönül daha beter sevdaya düştü
Derunum hep dolu kan ile hicran
Meylim bir kamet-i bâlâya düştü

Sakıya ben meyden çektim elimi
Revan etmekteyim eşki selimi
Yâre arz etmeğe suz-ı oylim
Minnetimiz bad-ı Sabaya düştü

Gan yeme ey İzzet gafurdur mevlâ
Günahile olsa da küh Kafasa
Affına nispet zerredir hâlâ
Diyerek ulu bab-ı Mevlaya düştü.

İzzet'in şiirleri bunlardan ibaret değildir. Hepsini birbirinden güzel, birbirinden üstündür. Yayınladığımız bu parçalar onu bir takım ünlüler arasına yükseltecek kudret ve olgunluktadır.

Sıtkı Can

MEFKÛRE

*Ey genç! neden sormadın tarihine kendini?
Neden yadırgıyorsun örfünü, mefkûreni?*

*Tapmak için dize gel içindeki ülküne!
Dile ki alev katsın kinle yanan türküne,*

*Kulak ver, "Benliğini,, haykırıyor hür kanın;
Coşsun bırak içinde biriken duyguların.*

*Boğsun asırlık gayzın, bırak artık, cehtini;
Bil ki sana felâh yok kurmazsan Birliğini!*

*Vicdan denen Tanrısı, içinde, adaletin;
Mefkûren timsalidir, gönlünde, asaletin.*

*Neden, bugün, içinde duyguların perişan?
Neden bihuzur gönlün, ızdırapla burkulan?*

*Mefkûresiz yaşanmaz.. olsun sana emel bu;
Ahlâka, vazifeye yıkılmıyan temel bu!*

*Mefkûre gönülleri alevler (Birlik) için;
"Sen, ben yokuz,, ey kandaş! yaşanır Türklük için.*

*Sen, yalnız Türklüğüne inanarak taparsın;
Ülkün için can verip serhatlerde yatarsın!*

*Koşma hiç "Sağ,,a, "Sol,,a madem Türk oğlu Türksün;
Metin ol! heybetinden "Dönekler,, kaçıp, ürksün.*

*Hülyalı âlemleri sana bağışlar sanma;
"Benlik,,ini öldürür, sakın onlara kanma!*

*Soluk bir beniz gibi, yetim kalır hislerin;
Katılma, ülküleri zehirlidir (Pisler)in!*

*Sen Türksün, Türk'e inan, Türklüğe tap.. din budur;
Yücelt.,yüceleceksin, ihtirassız (Birlik) kur!*

A. Orhan Arıtan

İktibaslar:

Türklük Fikri

Dr. Mustafa Hakkı Akansel

Bu dünyada en yenilmiyen, en uzun ömürlü olan şey fikirdir. Canlı ve lüzumlu bir fikir, her çeşit zulümlere, tazyiklere zaferle göğüs gerer, tazyikin fazlalığı nisbetinde çelikleşir. Ahvali, zamanı elverişli bulmadığı devirlerde, kül altındaki kor ateş gibi, için için yaşar ve kuvvetlenir.

Eğer, bütün nurlu Türk gençleri, Türk Yurdunun sevdasıyla yanıp tutuşacak olurlarsa, Türk vatani da ebediyen

yaşar, her yeni batında yeniden doğar, gençleşir. Yalnız, bunun için, Türk gençliği, sinsi ve zehirli propagandaların kurbanı olmamalıdır. Zehirli fiki-lerle zehirlenmemelidir.

Bu nokta, hakikaten çok mühimdir. Çünkü, bir insan nasıl inanırsa öyle hareket eder: Yurdunu sevmiyen, onu küçük gören, başka daha parlak, daha kuvvetli vatanlara imrenen bir

insan, içinde yaşadığı memleket için kaybolmuş demektir. Sinsi, hâin; benliği, milliyeti eritici propagandalar bu ciheti pek iyi bildiklerinden, memleketimizde, çeşit çeşit kılıklara bürünüp, Türk gençlerini, ilerilik, insancılık gibi parlak isimler altında, Türk vatani aşkından ayırmak istiyorlar.

Asrî propaganda usulleri çok ince ve çeşitlidir: Türk gençliğini zehirlemek hedefini güden bu propaganda, Avrupa ve Amerika edebiyatından şaheser-

ler tercümeleri, kültür, demokrasi, v.s. gibi haddi zatinde makbul olan şeylerin libaslarını giyip karşımıza çıkıyor.

Geçende, İstanbul gazetelerinden birinde en ileri fikirleri yaydığını iddia eden birisi, İsmail Hakkı Baltacıoğlunun "Türke doğru,, isimli eserindeki "Türk evi,, ne hücum ediyor, sedirlerin, ot minderlerin artık bu ileri yüzyılda sökmeyeceğini, bunların "gerilik,, olduğunu yazıyordu. Bu zat, terakki olarak, son sistem apartmanları, kaloriferleri, banyolu, radyolu daireleri kabul ediyor.

Bu, basit ve sathî bir düşüncedir. Filezof Kayzerling, bu "ülkü,, ye — eğer buna ülkü demek doğru ise — "HAYVAN İDEALI,, adını veriyor.

Evet, bir milleti yükselten, ilerleten, onun istiklâlini koruyan, bu "maddî konfor,, değildir. Aksine, maddî konfor, zamanla, bir milletin azim ve irade yaylarını gevşetir, onu konforsuzluktan bedence ve ahlâkça çelikleşmiş başka bir milletin esiri yapar.

Japon evlerinin sâdeliği, fakirliği meşhurdur: Hiç mobilya yoktur, masa, sandalya yoktur. Yalnız yerde bir hasır vardır. Pencerelede cam yerine yağlı kâğıt vardır. Japon halkının gıdası gayet basittir.

Fakat, buna karşılık, bu pek fakir millette büyük bir "ruh,, , büyük bir "vatan sevgisi,, vardır. Onun için, akıllara durgunluk verecek kadar kısa bir zamanda — bir milletin ömründe kırk

DEĞİŞEN GÖRÜŞ

Çırpıp sevinerek
Dünyaya geldi bebek.

ve
Memnun edemedi besbelli onu dünya:
Etrafına bakıp başladı ağlamıya..

Hem soğuktan burası; için için titredi,
Hayat, ne kötü! dedi.

Aktı yıllar sel gibi,
Geçti hayat yel gibi...

Dünkü bebek ömrünün son basamağındaydı,
Bitmek üzere rüyası; ölüm yatağındaydı..

Baktı; adem pek derin! irkildi, sendeledi,
Hayat, ne güzel! dedi...

Selâhattin Kurtuluş

ER'e

Bir mehabet ısıldar gururlu bakışında;
Hükmeden gürleyiş var kanının akışında.
Titretir asırlarca kâinatı gür sesin;
Seni tarih de tanır, gene er oğlu ersin!
Sen, vatanın.. O senin.. Sen bir adsız kahraman;
Doğuştan heybetlisin, soydan yamansın yaman!
Vakarınla asilsin, Türk'sün, yücesin elbet;
Hürsün, hür kalacaksın, adınla ilelebet!
Şanınla, şerefine ebediyen varol sen;
Bayrak, al kefen sana yurt uğruna ölürken.
Mehmet namı garibin, Aslan namı diğerin;
Dinim kadar mukaddes, gönlümde senin yerin.
Göksün çelik kaledir, imanın yakan ateş;
Vatan sınırlarında parla, yan nurlu güneş!

A. Orhan Arıtan

elli yıl nedir? — her alanda bu kadar ileri gittiler. Avrupanın müspet bilgi ve tekniğini alıp hazmettiler. Her çeşit ve en son sistem fabrikalar kurdular, mükemmel zırhlılar, uçaklar, tanklar yaptılar, ve şimdi, dünyanın en büyük iki devletine kafa tutabiliyorlar.

Bunlar, hep ne sâyede oldu? Vatan fikrinin yalnız kendini düşünen fikirlere, süs, sefahat, konfor fikirlerine galebesi sâyesinde!

Ohalde, bir milleti yükselten, onu, düşmanları için korkunç bir hale koyan, onu, her türlü tecavüz yeltenmelerinden koruyan, konforlu apartımanlar, banyolu, kaloriferli daireler değildir. Onun ruhu, onun vatan aşkı, onun yaradılış şekli, hülâsa, onun ırkının, ruhunun, mâneviyatının kuvvetidir.

Geçenlerde, Lehistan hükûmeti, mağlup ve başka bir devletin topraklarına sığınmışken, "Polonya topraklarından bir karışına bile kimse dokunamaz,, diye

ilân etti. İlk bakışta, insanın buna güleceği gelir. Fakat, hakikat hiç de böyle değildir. Lehistan hükûmeti, bu hareketiyle, fikrin maddeden çok üstün ve çok daha kudretli olduğuna âleme gösterdi.

Evet, bir millet, ne kadar istilâlara, paylaşımlara uğrasa da, eğer, o milletin bütün fertlerinde "vatan aşkı,, daima alevle yanan bir meşale gibi, sönmez bir şekilde yaşarsa, imha edilemez, ve ergeç, günün birinde, istiklâline, bütünlüğüne yeniden kavuşur. Bu, yine Lehistan tarihinde, görüldü.

Ohalde, şu nazik ve buhranlı devirde, Türk'lük fikrini, Türk Yurdunun karasevdasını, kalblerimizde, her zaman canlı ve alevli tutalım.

O vakit, Türk ırkı, Türk vatani, dinç ve pervasız bir tarzda ebediyen yaşar!

Dr. Mustafa Hakkı Akansel
(Orhun)

Ziraat:

Fındık Kurdu

Huriye Genç

İlk ve tatlı bahar günlerini andıran kış mevsimi bitmek üzere. İlkbahar yaklaştı.. Bahçeler yeşilleniyor. Fındık ağaçları çiçek açtılar. Çiçek tozlaşma ve dölleşme ödevini yaptı. Meyva teşekkül etmek üzere.. Gözlerimiz havada, dimağlar ilkbaharın soğuk günleri ile meşgul... Bugünler pek dondurucu olursa çok genç fındık meyvaları müteessir olur. Belki de çok körpe oldukları için gelişme kabiliyetini kaybederler diye düşünüyoruz.

Fakat aziz yurttaş; bu muhtemel soğuktan evvel fındığa daha çok zararlı olan böcekleri gözönünde tutmak lâzım. *Balaninüs nucum* adında esmer renkli ağzı hortum şeklinde ve delici olan bu kurt biri ilkbahar, diğeri yaz olmak üzere iki nesil verir...

Birinci nesil şimdi çıkmak üzeredir. Ağaçlarınızın dallarının üst kısımlarında meyva ve yaprak tomurcuklarının aralarında içerisi mantarlı hücreler ile dolu büyücek tomurcukların aralarında böcek yumurtaları vardır. Bu yumurtalar müsait giden havalarda açılıp kurt olur. Kurt devrini burada geçirir. Tam böcek olunca çıkarak dalların üzerine gelir. Dişi böcek hortum şeklindeki ağzile henüz taze ve yumuşak olan fındık kabuğunu delerek yumurtasını bırakır. Bu yumurta açılır. Beş, altı milimetre uzunluğunda başı siyah vücudu beyaz çenesi kuvvetli bir kurt çıkar. Kurt fındığın içine yerleşir meyva çok genç olduğu için kurtun açtığı yara da örülür, kapanır ve fındığın içini yiyerek büyüdüğünden meyvanın kuvveti kalmaz,

düşer. Kurt kabuğu delerek dışarı çıkar ki — Temmuzun ikinci haftası — meyvanın doluşma ve olgunlaşma zamanıdır. Köke yakın toprağa veyahut yukarda söylediğim tomurcukların arasına yumurtalarını bırakır.

Ertesi sene ilkbaharda yine çıkar ve delik fındıklarınızın sayısı her sene hayretle karşılanacak sayıda artar. Bunun için ilk ve sonbaharda ağaçlarınıza bakınız ve yumurtaların bulunduğu tomurcukları toplayıp üzerlerine toz kireç dökerek yakınız.

Halbuki siz nisan ayında ağaçlarınızı silkeliyor dalların üzerine üşüşen ve fındıklarınızı delerek içini boşaltacak olan böcekleri düşürüyor, topluyorsunuz... Düşünelim ne kadar toplasanız, toprakta kolaylıkla görülemiyen bu böceklerden pek az bile kalsa, bahçeniz için kâfidir.

Bu böcek ile mücadele etmek elzemdir. Çünkü lâkayt davranırsak Vilâyetin en kıymetli ihraç maddesi ve çok besleyici olan çok lezzetli fındıklarınızdan içi boşalanlar buyıl pekaz olsa da gelecek sene bahçenizde çok ağaçlarınızı sarmıya kâfidir.

Fındık mabsulünüz için pek önemli bulduğum bir noktayı da hatırlatmak isterim:

Bu sene fındıklarımız olgunlaşıp toplanırken bitkiye dikkat ederseniz ertesi senenin meyvasını meydana getirecek — erkek ve dişi — çiçek tomurcukları dal üzerinde teşekkül etmiştir. Erkek çiçekler dalın üst kısmında dik dururlar dişi çiçek tomurcuğu küçük ve dalın üzerindedir.

Köy Kızı

(N. Alptekin'e sevgilerimle...)

Esmer yüzün neşeli, Güzel başın göklerde,
Bahçelerde ötüşen, nazlı bir kuş köy kızı.
Simsiyah saçlarını dertli sineme ser de,
Gönlümde bir ırmak ol, kalpte tutuş kö kızı.

Dolaştığın kırlarda sesinin izleri var.
Kucak açıyor sana, o bahçeler senin mi?
O yemyeşil tepeler, orda akan pınarlar,
Menekşe dolu yollar ezelden meskenin mi?

Baharda çiçeklerle dolunca yeşil dağlar,
Sen de sessiz kırlarda, her an parla köy kızı.
Bülbüllerin meskeni olunca yeşil dağlar,
Sen de durmadan şakı, öt onlarla köy kızı.

Kemal Aksoy

Amele fındık toplarken dikkat etmi-
yor. Bu tomurcukları fındık ile bera-
ber düşürüyor. Bu tomurcuğun yeni-
den teşekkül etmesine imkân olmadı-
ğından ertesi sene meyva azalıyor..
Ufak bir dikkatsizlik neticesi, mahsu-
lünüzün miktarı bir sene az bir sene
çok gibi aksak ve zararlı bir durum
meydana geliyor. Bunun için ameleye
fındık toplatırken dalı çok dikkatli
tutmasını, meyveyi tek tek koparma-
sını, meyvanın çok yakınındaki pek
küçük tomurcukları ziyan etmemesini

tenbih ediniz.. Hatta ne derece dik-
kat ederse ücreti o nisbette vereceği-
nizi söyleyiniz ve veriniz..

Dikkatli ve tomurcukları ziyan et-
meyen ameleye fazla para vermekten
çekinmezseniz bütün ameleye aynı suret-
le dikkatli davranmağa mecbur olur,
siz de memnun olursunuz..

Güzel Ordu'nun çok nefis Elma
nevileri de var, bunlara da zarar ve-
ren kurtlardan gelecek sayılarda baha-
seceğim.

Huriye Genç

Evimiz Dil - Edebiyat Şubesi tarafından her ayın (19) unda çıkarılır.

Yazı ve Abone işleri için,
Dil ve Edebiyat Şubesi Başkanı
Sadri Uş'a müracaat edilmelidir.

Sayısı 20
Yıllığı 240 Kuruştur,
Adres : Ordu Mecmuası - Ordu

Halkevleri Dergileri

Ankara	Ülkü	Kars	Doğuş
Adana	Görüşler	Kayseri	Erciyaş
Afyon	Taşpınar	Konya	Konya
Amasya	Yeşilirmak	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Mersin	İçel
Artvin	Çoruh	Merzifon	Taşan
Bafra	Altınyaprak	Milâs	Yeni Milâs
Balıkesir	Kaynak	Muğla	Muğla
Bursa	Uludağ	Niğde	Akpınar
Burdur	Burdur	Niksar	Ülker
Denizli	İnanç	Ordu	Ordu
Diyarbakır	Karacadağ	Tire	Küçük Menderes
Elâzığ	Altın	Trabzon	İnan
Eminönü	Yeni Türk	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Halk bilgisi haberleri	Sinop	Dranaz
Eskişehir	Halkevi	Sivas	Orta Yayla
Giresun	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Zonguldak	Kara Elmas
İzmir	Fikirler		

20 Kuruş

Salkevi Rei

Şe
İst.

MAHMUT ŞAKİROĞLU'DAN
ALINDI

Vilâyet Matbaası